Nro. 15.

A' FELS. CSÁSZÁRNAK ÉS A. KIRÁLYNAK KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből, Kedden Augustus 21-ik napján 1804-ik esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Béts.

A' Frantzia Követ Champagny nagy vendégséggel innepelte itt e. h. 15 két, mint urának Napoleon Csaszárnak születése napját, a' mellyre minden ide való és külső Ministerek meghivattattak, az Angliai Ministert kivévén.

A' Belgrádi történetekröl most semmi újjságot nem irhatunk egyebet, hanem hogy a' felkeit lakosok' fö Kormányozója Cserni György úgy beszéll, és a' maga lépéseit a' Szerviai támadásra nézve azzal menti, hogy az ö Familiája a' Szerviai Királyi Házból egyenes lineában jö-le, következésképpen az Ország fövárossának elfoglalásához igaz jussa van, 's tobb effélék.

A' közönséges levelekből olvassuk, hogy a' boldogúlt Kárdinál Flangini ő Eminentziája helyében Vicenczai Püspök Zanguri Markus ő Excellentziáját méltoztatott légyen ő Cs. Kir. Felsége Velentzei Pátriárchává nevezni.

Trieft, Aug. 3-kán. A' Tengeri tolvajoknak zabolázásokra, és a' nemzeti kereskedő hajóknak óltalmazásokra nézve 3 hadi hajókat rendeltenek az Anglusok az Adriai tengeren; egyet Triesthez, mást Velentzéhez, és a' harmadikat az Apuliai tenger szélekre. — Ez elött kevés idövel itten egy hamis Verbunk vétetett észre. A' verbuáltak nagy foglaló pénzt és naponként 2 tizenhét krajtzárosokat, 's titkon onnat tovább állittattanak. Velentzében söt Német Országnak is némely részeiben efféle titkos verbuálások vóltak. Három efféle verbunkusok már arestáltattanak. — A' Franczia prédaló hajó a' maga Anglus prédáival még mind a' mi kikötöhelyünkben feksik; és még mind Frantzia zászlók lengedeznek az Anglus vitorlák felett az elfogatott Anglus hajókon; és várják szüntelenül az arról való határozást Párisból a' hová a' prédáló hajó apellálta vólt dolgát. Mindazáltal az alatt is a' portékák kezesség alatt az Anglus hajókból kiszedettetnek.

Velentzéből, Jul. 21 kén. Ö Cs. Kir. Felsége ezen kikötöhellyet szabad kikötöhellyé nevezni kegyelmesen méltóztatván azt, mind azokkal a' privilégiumokkal megajándekozta, a' mellyekkel a' Livornói kikötöhely bír. Ehezképpest tehát mind azok a' kereskedő hajok a' melyek ide bé vagy innét kieveznek, hasonlóképpen minden kereskedöportékák, a' mellyek itt eladattatnak és vásároltatnak, vagy pedig vizen vagy szárazon ide

BCU Cluj / Central University Library Cluj

küldettetnek, minden adorástól szabadok, és noha ez a' szabadság csak a' kikötöhelyre 's a' városra nem terjed ki, minthogy a' kikötöhely és város között itt is, valamint Livornónál, vámház és sorompó van felállíttatva, csak ugyan nem kevés haszon térül ezen szabadságból a' városi kereskedésre is, 's az íde való kereskedők boldogságát nem kevéssé gyarapitja. Egy nagy Banko is fog itt felállittatni, a' mellynek megfundálására már 200 milliókat ajánlottak 130 értekes kereskedő házak.

Prágából, Jul. 27.kén. Az itt őrizeten lévő Rainer' Cs. K. Fő Hertzeg' és Morczin két Regementjeik, tegnap délután a' Swéd Király előtt katonai gyakorlás béli próbákat tettek. Eltve theatromon vólt ő Felsége.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Azt olvassuk az Anglus levelekben, hogy az Orosz Császár tulajdon kezével irott levél által hívta vólna meg 18.dik Lajos Frantzia Királyt, hogy minden véreivel egyetemben az Orosz Birodalomnak valamelyik várossában, Mietauban vagy másutt a' hol tettzik telepedjék meg, a' hol minden rangjához illő tisztelettel fogadtatik, és láttatatik.

Egy itten lakozó Morva Országi fő nemes ember, a' haza eránt való tiszta hazafiúi buzgóság és a' felebaráti leg nemesebb szeretet által öszztönöztetvén, egy igen fontos jutalom kérdést tett mostanában fel, a' melly ebből állott: „Mitsoda eszközök és találmányok azok, a' mellyekkel az embert az ő életének külömb külömb féle veszedelmeiből kiszabaditani lehetne, és mellyik az ezen eszközök és talmányok közöt

azon végre a' leg jobb és a' leg alkalmatosabb. Az ezen fel tett kérdésre adatandó munkának meg jutalmaztatására 50 species aranyat tett fel. Ezt a' jutalmat Göttingai Orvos Doctor Poppe Tanátsos Ur nyerte el, kinek tudós, és a' várakozásnak egészlen meg felelő munkáját, a' fent nevezett jóltévő Ur, Cs. K. Udvari Typographus Schmidt Ur könyvnyomtató sajtójában ki nyomtattatván, azon foglalatoskodik, hogy azt nemtsak itt, nemtsak az Austriai Birodalomban, hanem az egész Európában, sőt e' világ negyedik részében Amérikában is ki osztogattathassa 's esméretessé tehesse.

Magyar Ország.

Budáról, Aug. 16 kán. Nádorispány ő Cs. Kir. Fő Hertzegségén kívül, Lajos ő Fő H.ge is ide érkezett e. h. 11 kén. Megérkeztek továbbá az alatt Pestre Saksen-Teschen*i Albert* ő K. Hertzegsége a' maga Ratzkevei és Belyei uradalmairól, így szintén Feldmarschall-Lieutenánt és Osztályos Generális Ferdinand Fő Hertzeg, testvérével Maximilian Fő Hertzeggel egyetemben. Hadiminister Károly ő Cs. K. Fő Hertzegsége 12-ikben estvéli 6 órakor érkezvén meg, egyenesen ment a Nádorispány ő Cs. Kir. Fő H.ge látogatására, 's innét Albert ő Kir. H.gének társaságában Pestre, a' hol a' Gróf Károly házba szállott be.

Másnap (13 ikban) reggel elkezdődtek a' Pest mellett fekvő Regementeknek gyakorultatásaik, a' hol ő Cs. K. Fő H.gek, a' Meklenburgi Hertzeggel és számos Fő Méltóságokkal egyetemben jelen voltak. Így folytak ezen katonai gyakorlások külömbküiömb Regementekkel a' következendő na-

pon is del előtt délután minnyájoknak nagy megelégedésekre.

Német Ország.

Dresdából, Aug. 2 kán. A' Swéd Király tegnap délben Prágából Pilnitzbe érkezett, és a' Választó Fejedelmi Familiával ebédelt. A' Pilnitzi és Dresdai ritkaságoknak megszemlélése után, egyenesen Monachiumba szándékozik visszza útazni ő Fge, a' hol September 15-kén kezdődnek a' Bavariai Lóger' gyakorlásai. A' Választó Fejedelem maga leszen a' fő Komendáns, és alatta a' Kéthídi Fejedelem, 's Wrede, Nogaro'a, és Deroy Generálisok, lesznek az Al-Komendánsok.

A' Pármai bóldogúlt Hertzegasszony Testamentoma már megnyittatott. Egyenlő osztályos örököseinek hagyta az unokaját a' Hetruriai ifjú Királyt, és a' Saksoniai Választó Fejedelem öttsének Maximilian Princnek a' meghólt Parmai Hertzegasszonytól való gyermekeit.

Koblentzből, Aug. 5-kén. Az Aar-ölgy (Aarthal) nevű környéken a' vizek' kiontása által okoztatott pusztulásokat nem tudják víltsképpen lerajzólni az útazók. Valami 240 emberek fulladtak a' vizbe, és több mint 200 házaknak a' hellyek sem látszik. A' réteket és gabona termő térségeket, kő, homok, és motsár borittatta el. Némely helységekbe, az arvíz után nem lehetett külömben a' mélly motsár miatt bé menni, hanem útat kellett előbb benne tsinálni. Ez az egy vigasztalja még a' szegény vidéki lakosokat, hogy a' szőllőhegyek, a hova a' víz nem mehetett, igen szép terméssel bíztatják őket.

Frantzia Birodalom.

Páris, Aug. 9-kén. A' Moniteurben olvas-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

suk, hogy Chaptal Ur a' Belsö Miniſterségröl lemondván, hellyébe a' Bétsben lévö Fr. Követet Champagny urat nevezte légyen ki a' Csáſzár. Addíg, míg ez a' Miniſterséget által vehetné, a' vallás béli dolgokra ügyelö Miniſterre Portalis urra bizattatott a' Belsö Miniſteri foglalatoſſágoknak folytatása.

A' Csáſzár így írt Chaptal úrhoz ezen dologban: —

„Belsö Miniſter Chaptal; ſajnálva értettem ſzándekodat, hogy a' Belsö Miniſteri hivatalt le akarod tenni, oly véggel, hogy egéſzſzen a' tudományoknak ſzentelhesd életedet. Tsakugyan engedek kivánságodnak. Szolgálatoddal való megelégedésemnek bizonyságát akarván mútatni, Szenátorrá neveztelek. Ezen fö hivatalban, a' hol a' meſterségekre és fabrikainkra vaó figyelmezésre több idöd leſzen, haſznos lehetſz mind a' Státusnak mind nékem. Kérem az Iſtent, hogy tartson-meg kegyes óltalmában. Költ Calaisben, Thermidor 18 kán, a' 12-ik eſztendöben (Auguſt. 6 kán.)

A' Havrei kikötöhelyböl, Aug. 3 kán. Tegnap 17 Anglus hajók közelitvén ide, egy oráig tüzeltek ránk, a' mellyek ma hasonlóképpen megjelentek, és sok bombit hánytak hajóinkra; hanem a' partjainkon lévö ágyuk ſem veſztegeltek, melyre nézve jónak találta az ellenség eltávozni.

A' Csáſzár Boulognéböl Auguſtus 7 kén éjfélkór Calaishez érkezett, és 8 ikban az itt lévö hadi kéſzületek' hajók' és seregek megnézegetésihez fogott.

Boulogne, Aug. 5 kén. A' Betsületlegió Fö Kantzelláriussa itt van néhány napoktól fog-

va. — Princz Jósef elútazott innét Párisba: hanem 15-dikre visszza váratik, a' melly napon nagy solennitással fogja a' Császár kiosztani itten a' rend' tsillagát azoknak, a' kik az itt lévő hadi és tengeri fegyveresek közzül az azzal való megtisztelteteésre már kineveztetve vannak. Ennek alkalmatosságával egy 100 ezer emberekből álló fegyveres sereg fog itt egy négy szegeletű tsoportot formálni, 's ennek közepén fogja Napoleon Császár egy thronusról a' tsillagot kiosztani.

Nagy Britannia.

Nállunk olyan mozdulasokat teszznek a' fegyveres seregek, mintha az ellenségnek kiszállását, kivált az ólta, hogy a' Fr. Császár a' tenger mellett van, minden szempillantatban várnák. Minden önkéntvállalkozott fegyveres seregeinkhez parantsolat ment, hogy az indulásra éjjel nappal minden szempillantatban készen tartsák magokat. A' Fr. táborral általellenben lévő Suffexi partjainkra, 16 ezer emberekből álló segitő sereg rendeltetett. A' Királyi Testőrző Regementek mind el útaztanak a' partokra.

Az Irlandiából jött újj hírek ismét igen kedvetlenek; a' hamú alá rejtetve lévő nyughatatlanság' tüze naponként elevenül. Sok olyan személyek, a' kiknek a' hazában való jelenlétek veszedelmesnek lenni tartatván, számkivetésbe küldettettek vala, oda ismét visszza mentek. Leg főbbnek tartanak ezen veszedelmes személyek között egy M'Cabe nevüt, a' Lord Fitzgerald' vólt Adjutansát, a' ki sok féle árulás béli büneiért számkivetésbe küldettetvén, ismét bélopta magát az országba. Annak, a' ki kézhez szolgáltatja 5000 Forintokból álló jutalmat igért az Országlószék.

A' múlt Jul. 14-kén mint a' Fr. revolutziónak nevezetes innepe napján olyan erőffen tartottunk a' zendüléftől, hogy a' Dublinban lévő őrzőfereg egéfz nap fegyveresen állott az utzákon és piatzokon. Nevezetesen neveli itt a' félelmet moftanában az, hogy a' támadók olyan reménséggel vannak, hogy Generál Augereau és Admirális Ganthaume a' Brefti hajós fereggel minden orán meg fognak fegittségekre jelenni. Több réfzeiben az orfzágnak újonan hozzá fogtak a' nyughatatlanok a' lántsáknak nagy fzámmal való kéfzittetésekhez.

A' St. Domingói levelek fzerént, elvégezvén Deffalines az alatta lévő városokban találtatott Fejéreknek öldököltetéseket a' múlt Május' 14 kén, azonnal útnak indúlt a' fzigetnek Spanyol réfze felé, a' mellyet nagy réfzint Europából oda fzármázott Spanyolok laknak, és a' a' hol még valami gyenge Frantzia fereg van őrizeten. Útnak indúlása előtt az orfzágút mellett heverő hólt tefteket egy hegy mellett lévő mélly gödörbe temettette, és 8 dikben egy hirdetéft küldött által a' Spanyol lakosokhoz, a' mellyben a' Frantziáktól való elpártolásra inti őket —

„Olyan reménségben lévén (ugy mond), hogy benneteket valaha a' magam barátaim közzé fzámlálhatlak, elegendő gondolkodásra való időt engedtem néktek, és bátor katonáimnak haragjokat, a' tovább való vérontásnak megakadályoztathatása végett tsendesiteni igyekeztem. Hanem úgy hallom moftanában, hogy külömbkülömb féle rágalmazások által probálnak benneteket töllünk eltsábitani. Motskos irásokat fzélefztenek el köztetek: söt némelyek közzületek az én leg kegyetlenebb ellenségeimnél a' Frantziáknál méréfzeltek

BCU Cluj / Central University Library Cluj

segedelmet keresni magoknak. Spanyolok! fontoljátok meg jol, hogy a' vefzedelem örvényének fzéle mellett állatok; meg fognak-é titeket azok a' pokol fzolgai menteni, midőn én a' ti utólsó fántzaitok közzé kergetlek benneteket. Alkalmatos lefzen é az efztelen Ferrand (ezen gyanitható képpen valami Fr vezért akar érteni, a' ki a' Spanyol réfzen tartózkodik) arra, hogy az én győzedelmeim között előmbe gátat tegyen? En a' gyávát a' ti fő városotoknak omlásai között égettetem az ő ragadozókból álló maroknyi seregével egygyütt öfzfze. Fontóljátok meg, hogy az Europai hadi mefterség az én megrettenni nem tudó feregem előtt hajótöréft fzenvedett. A' fő Kapitány Gen. Rochambeau is kéntelenittetett meg adni az én győzedelmes katonáimnak magát. A' Frantziák, hogy titeket a' magok réfzeken megtarthaffanak, azt hirlelik köztetek, hogy katonasággal rakodott hajók érkeztek vólna St. Domingo' fzigetéhez. Hol vannak ezek a' hajók? Hol vannak ezek a' feregek? Hogy a' töllünk való irtózáft közönségeffé teheffék, az ellenem való panafzolkodáffal töltik el a' levegőt, fzünetlenül emlegetvén, hogy melly kegyetlenül bántam légyen véllek. Hanem, nem érdemelték-é telyes mértékkel, a' mit fzenvedtek? ofztán mit tartozik az ő állapotjok a' Spanyolokra? Meg kell-é nékem a' Spanyolt büntettetni azért a' bünért, a' mellyet a' Frantzia talált-fel, 's ellenünk Feketék ellen rendelt és véghez vitt. Nem fzégyenlik azt hirlelni felőllem a' Frantziák, hogy én a' fziget' déli réfzein bujdoklok. Hadd hirleljék! imé én hadi rendben állok. Még néhány fzempillantatok vannak hátra, és az én kezeimben lévő menkő öfz-

Digitized by Google / General University Library Budapest

ſze zuzza őket. Az én katonáim felſzóval kivánnyák az ütközetre való jeladáſt: csak egy ſzempillantat kivántatik, és a' ſzigeten nem találtatik több Frantzia. Spanyolok! én azért fordúltam hozzatok, hogy megtarthaſſalak benneteket. Még van időtök, pártoljatok-el az én kegyetlen ellenségeimtől, ha azt akarjátok hogy a' ti véretek a' Frantziákéval egygyütt ne follyon. Én 15 napokat engedek néztek, hogy az alatt vagy az én záſzlom alá adjátok, vagy pedig az ellenem való tsatazásra határozzatok magatokat. Ha az utólsót találjátok válaſztani, megengedek, hogy ti határozzátok-meg az ütközetre való hellyet, mert külömben minden vidékeiteken rátok fogok ütni. Tudjátok, hogy a' St. Domingó felé vivő útak előttem esméretesek. Melly ſokſzor nem láttunk mi már titeket előttünk ſzaladni! Tudjátok, mit tehetek én, és mit méréſzlek; gondolkozzatok megtartatáſlokon! Betsületemre megigérem, hogy ſemmi bántatása nem leſzen ſem ſzemélyeteknek ſem javatoknak, ha a' Haiti béli hazaſiák közzé való ſzámláltatásnak alkalmatoſſágával elni el nem mulatjátok."

Londonból, Jul. 27-kén. Marat, az a' nevezetes Frantzia Terroriſta, azt mondotta egy alkalmatoſſággal, hogy a' revolutzió rendre fogja járni a' világnak öt réſzeit. Az ő jövendölése bé telyesedett ennyiben, hogy a' revolútzió a' világ' esméretes réſzeiből annak leg kevesebbé esméretes ötödik réſzére is által hatalmazott. Tudjuk, hogy a' mi Orſzáglóſzékünk, 17 eſztendőknek előtte a' világ' ötödik réſzének egygyik ſzegeletébe, a' hol az előtt nyoma sem vólt az Európai lakosoknak, néhány ſzáz mind két nemen lévő, és

megjobbithatatlan ſzémelyekből álló kolóniát fundált, a' kik Angliából külömbkülömb féle vétkeikért küldettettek oda. Ezen kolonia a' Botany-Bay és Port Jackson nevű vidékeket lakja, és népesíti, katonai őrizet és vigyazat alatt: hanem moſtanában is minden eſztendőnként küld az Orſzágláſzék újjabb meg újjabb ilyen ſzemelyekből álló ſzállitványokat oda, a' milyeneknek dolgában kivált az Irlandiai zürzavaroknak el kezdetektől fogva ſemmi fogyatkozás nem vólt. Ezek ott egy egéſz virágzó kisded Státuſt formáltak laſſanlaſſan. Két váraſt és több falukat épitettek; újjságot adnak ki; theátromot állitottak-fel, a' mellyen már még a' Kotzebue munkái közzül is néhányak megjelentek ánglus nyelven. — Hanem közelebről nem kevéſſé elveſztette egéſz betsületét ez a' kolonia az Orſzágláſzék előtt, a' nélkül, hogy tzélját elérhette vólna. A' múlt Martziusban valoságos revolutzió ütött ki ott, a' mellynek 300 Irlandusok vóltak a' forralói, a' kik már annyira vitték vólt, hogy Paramaratta városſában az Anglus Kormányozónak háza előtt ſzabadság fáját állitván fel vakmerően kiáltozták: Győzedelem, vagy Halál! Cuningham nevű vólt a' fejek, a' ki az által tsábitotta el őket, hogy a' katonaság is nagy réſzint hozzájok fogná magokat tsatólni: de a' mellyben egéſzſzen megtsalattattak; minthogy Major Johnſtone ezekkel rájok ütvén, némelyeket őſzſze vagdaltatott, másokat pedig elfogván tömletzre rakatott közzülek; 's a' többieket fegyvereikből kivetkeztette. Rendes fegyvereik ugyan a' támadóknak tsak 136 puskákból és 14 piſtolyokból állottak: hanem kardjok, ganéhanyó villájok, 's egyéb efféle holmijek vólt több.

Némely Londoni újjabb levelek szerént, már kézre keritették és elfogták azt az Irlandiai, M'Cabe (Maccabe) nevü rebellist, a' kiröl fellyebb emlittetett, hogy 5000 Forint tétetett vólna a' fejire.

Mindenek beszéllik és irják Londonban, hogy az Anglus és Oroſz Országházzékek között való újj Szövettséges Kötés Jul. 4-kén ment tökelletességre, és hogy már nintsen egyéb hijja, hanem csak a' Petersburgi Udvar által lejendö ratifikátzió. A' pontjait még nem lehet tudni.

Èſzaki Amérika.

Báró Humboldt Pruſſiai hires utozó, ez elött égy néhány napokkal érkezett meg Washingtonban az ö két bátor uri társaival. Hat eſztendeje már annak hogy ez a' Filozofus lemondván mind azon csendes nyugodalomról a' melyben az ö hazajában élhetett vólna, mind a' Spanyol Királynak azon különös kegyelméröl a' melyel az ö iránta viseltetett, a' tudományok ſzeretetétöl indittatván ki tette magát a' leg nagyobb fáradságokra és veſzedelmekre, a' midön az újj világnak esméretlenebb réſzeiben a' veſzedelmeknek minden nemeit bátor ſzivel kiállotta. Béhatott ö a' Déli Amérikának esmeretlenebb réſzeire, a' holott figyelmetes vólt az állatok és nötevények orſzágára, a' lakosoknak erköltsökre, politikai állapotjokra és a' lakosoknak ſtámokra. Sok Aſtronomiai obſervátziokat tett azon inſtrumentumokkal a' melyek ö nálla voltanak. Visgálta ezen ſzélesen ki terjedett Orſzágoknak hegyeit, vulkánnyait (tüz-okádo kegyeit) és bányait; majd minden alkalmatlan következés nélkül ſzenvedvén ottan oly nagy hévséget mely a' kén-czöt 105 grádusra fel-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

emelte. Az ő bátorságának és megrettenthetetlenségének legnagyobb bizonysága az, a' mi az ő utozását legnevezetesebbé teszi, hogy t. i. ő a' világon a' legmagosabb hegynek tetejére felment, és véghez vitte ezt, a' mit még a' lakosok közzül sem mert soha senki megpróbálni. Már most Europába igyekezik ez a' tudós ember viszsza jönni, és a' maga utozásanak resultatumát közönségessé tenni Minden kétségkívül az ő irásai nevezetes tudósitásokat fognak minekünk adni Déli Amérikának azon részeiről, a' melyekről mind eddig csak bizonytalanságokat irtanak az eddig való Útozók.

Él téhát még Humbold az Európai tudósok' örömére: hanem, a' Lapeyrouse nevű elveszett Frantzia hajós Kapitány elókerülése, mint azt a' Párisi Moniteur a' minap egy Spanyol hajós Kapitány szavai után kételkedve kihirdette vala, nem telyesedett-bé. Az a' tengeri útazó, a' kit ezen Kapitány a' Jóremenség' fokán látott, nem Peyrouse, hanem egy majd minden hozzá hasonló sorsú Flinders nevű Angl'us Kapitány vólt, a' kit az Angliai Admirali ás Inveſtigator és Lady Nelson nevű hajókkal 1801-ben a' világ esméretlen részein való visgálódás végett elküldvén csak mostanság került végheletlen hányattatásai után elő. Baudin nevű hasonló dologban foglalatoskodó Fr. Kapitánnyal Új Hollandiának Napnyúgoti partja mellett találkozott. E' tájan merült e', valamint a' szegény Lapeyrousnek, Flindersnek is egy csolnakja 10 emberekkel. Port Jacksonhoz jutván, Lady Nelsont itt hagyni kénteleniettetett, a' melly úgy öszsze vala rongyoltatva, hogy tovább evez-

Digitized by Harvard University, Library, Cambridge

ni vélle lehetetlen vólt. Ő maga innét a' másik hajóvol elébb Carpentaire nevű kikötőhelynek, azután Timor szigetének megvisgálására evezettel: hanem eddig való evezése közben a' másik hajója is őszsze romólván, ismét visszza evezett Port Jacksonhoz, hogy újj hajót és további segedelmet kérjen. Nem soká innét való elevezése után valami esméretlen fövénypadra akadott a' hajója és el süllyedett, a' hol már nem tehetett egyebet, hanem a' vélle való embereket egy száraz fövenypadra kitévén, maga egy tsónakon néhány társaival Port Jacksonhoz visszza evezett, hogy ott még egyszer segedelmet és újj hajót kérvén, társait a' fövénypadról ismét magához vegye, és tovább útazzon. Nem lévén a' Port Jacksoni koloniának módja arra, hogy néki újj segedelmet adjon, kénytelen vólt arra határozni magát, hogy 9 társaival egy Schooner nevű hajotskára üljön, 's azzal ezen véghetetlen távólságról Angliába visszza evezzen. Megállapodott jövet Isle de France nevű Fr szigetnél is, hanem szerencsétlenségére, minthogy már ekkor elkezdődve lévén az újj hadakozás, a' Frantziák letartóztatták ott, a' honnét azután, talám mint hadi fogoly, úgy vetődött a' Jóremenség' fokára.

* *

Tudósítás.

Egy itt Bécsben lakó, a' maga hasznos találmányaira nézve a' tudós Publicum elött más eléggé esméretes Technologus Biwanko Ignácz, vólt Csász. Kir. tisztviselő és falusi birtokos úr, egy olly héjazó vagy fedelező égetetlen tégla nemét talált fel nem régiben, a' mellynek sem a' tüz,

BCU Cluj / Central University Library Cluj

ſem a' hoſſzas eſſőzés nem árthat, és a' melly az avval ſok izben tett próbákhoz képeſt, ſem a' több napi vizben való áztatas, ſem a' forró vizben való hoſſzas főzés által meg nem lágyitattathatik, ſem ſemmi vizet magába nem veſzen, ſem annyival inkább abban ſzéllyel nem oſzlik, és el nem olvad. Ennek az új nemű tserép táblának, (a' mint az előttem fekvő muſtra mutatja) $\frac{1}{4}$ izni a' vaſtagsága, a' ſzine hasonló a' veres márványkőhöz, igen ſzép sima és fényes, tömött nem porhonyú, 's nem töredékeny mint a' minémű a' közönséges tégla lenni ſzokott, hanem kemény, de a' mellett még is könnyű, következésképen az epületet nem terheli, a' mellyel valamint a' ſendeles, úgy a' nádas, venyegés és ſzalmás épületeket is fedni lehet E' mellett azon lágy maſſzával is, a' mellyből ez az égetetlen tserép kéſzitetik, úgy bé lehet az emlitett fedelezetű házakat kenni, hogy azoknak ſem a' hoſſzasan tartó eſſők, ſem a' külső tűz ſemmit ſem árthatnak a' belől támadt ſebes tűz ezt is meg eméſztheti. E' mellett az a' haſzna is van ezen égetetlen tserép táblának, hogy azzal a' fát, mellynek ſzűk vóltat hová tovább mind inkább erezzük, meg lehet kiméllenі. Haſznos vólna ez kiváltképen a' két Magy. Hazára nézve, a' hol ritka eſztendő múlik el, hogy több várasok, és falu helységek vagy a' történetből támadt, vagy a' vetett tűz gyulladás által meg ne károsittatnának. —

Minekutánna az ezen talalmánynak ſzoros meg visgalására ki nevezett Commiſſió azt felette haſznosnak találta vólna, nemtsak kegyelmes engedelem engedődött a' fent nevezett Technologus Ur.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

nak azon tserép edénynek maga fábrikajában való kéſzitésére; hanem e' mellett egynéhány Csáſzári épületek is, nevezeteſſen Laxenburgban, illyen új nemű tserép edénnyel fedettek bé, és a' Csáſzári magazinumok is illyennel fognak bé fedettetni. Az illy tserép táblának lágy maſzſzajából egy mázsával, egy egéſz quadrat, vagy négy ſzegű ölet bé lehet vonni, akár ſendellel, akár nádal, akár ſzalmával légyen az épület bé fedve, és illyenkor a' nád fedelnek három nád vaſtagságúnál töbnek nem ſzükség lenni. Egy mázsának akár lágy maſſza, akár a' már kéſz égetetlen tserép táblanak, helyben 2 for. és 30 kr. az árra. Találtatik itt Bétsben (még egyebütt ſohol ſem) a' Mölker nevezetű báſtyán lévő Báró Paskallati háza alatt lévő város ſántzában épült fabrikájában. Kéſz pénz fizetésért, ha kivántatni fog, másuva is kéſz leſzen a' fent nevezett Technologus, az illy tserép táblakat el küldeni hordokban. Az el küldésre leg alkalmatoſſabbak az olly hordók, a' mellyekben olaj vólt annakelötte. Illyen hordókat elegendőket lehet az ide való Materialiſtáknál ſzerezni — Melly nagy haſznú találmány légyen ez, abból is ki tettzik, hogy Csáſzár Eő Felsége, ezen fábrikát, a' múlt Junius 19 ik napján, maga is meg látogatni, 's meg visgálni méltóztatott.

* *

Jobbitás. — Nem Misrich, hanem Mixich Elek a' neve azon érd. hazánkfiának, a' kiröl a' 14-ik M. Kurir' 210-ik lapján emlékezet tétetett.

P. D.

Boston Public Library Copyright Boston Public Library Co.